

Petri Cvnæi de Repvblica Hebræorum Libri III

Cunaeus, Petrus

Lvgd. Batavor., 1632

Cap. IV. Ecclesiae fata ab Abrami temporibus usq[ue] ad regni Israëlitici
sciſſionem, quæ post Salomonis morte[m] contigit. Divinandi vis in
morituris. Israelitaru[m] idololatria in Ægypto. ...

[urn:nbn:de:hbz:466:1-65527](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-65527)

genes: uti non immerito scientiam illius optaverit Hieronymus, etiam cum invidia nominis. Fuit ille quidem perniciosorum quorundam dogmatum author: sed tamen, quia præstantissimus erat sacræ scripturæ interpres, ita spernendi errores ejus fuere, uti nihil derogaretur summis ejus virtutibus. Falli & hallucinari humanum est. solitudinem quærat oportet, qui vult cum perfectis vivere. Pensanda vitiiis bona cujusque sunt, &, qua major pars ingenii stetit, ea judicandum de homine est.

CAPVT IV.

Ecclesia fata ab Abrami temporibus usque ad regni Israëliti sciisionem, qua post Salomonis mortem contigit. Divinandi vis in morituris. Israelitarum idololatria in Agypto. Superstitionibus Agyptiorum saepe postea obnoxii Israelita in Palaestina. Apis. Serapis. Vitulorum, & serpentis veneratio. An Iudæi asinum coluerint? Cur Agyptii asinum execrati sint? Cophinus fanumque Iudaorum, qui Roma erant. Res legesque Iudaica intacta Græcis Romanisque scriptoribus, & quare. De Theopompo & Theodecte. Iudaorum

T 4

adver-

*adversus externos odium. Mendacia de
Iudais.*

Postquam ex his scopulis enavigavi-
mus, pertexendum jam est, quod
antea exorsi sumus. Perduximus ad
Abrahami tempora Ecclesiam: in qua
feligenda hoc maxime spectavit Deus,
uti in una familia, & interdum penes
unum esset. Abrahamo unus Isaacus
successit. ad cæteros ejus liberos non
est devoluta tantæ rei hæreditas. Rur-
sus, cum ille ex Rebecca gemellos, Esa-
vum & Iacobum, suscepisset, singula-
re fatum Iacobi fuit. idque multo an-
te ex oraculo intellexit mater adhuc
gravida. Secuta divinam prædictio-
nem patris auguratio est. Sæpe heroi-
cis temporibus patriarchæ, sanctissimi
mortales, conceptis verbis res futuras
significavere liberis suis, paulo ante
quam illis natura finem vitæ faceret.
Nimirum erat in animis eorum quid-
dam præsentiens atque divinans, cum
illud instabat tempus, quo onerosi
corporis vinculis exoluti, ad cælum
suum, & speratas beatorum sedes mi-
grarent. jam tum enim, etiam in ter-
ris adhuc, frui divinitate sua incipie-
bant, & majore vi agebantur. Idem
Isaco accidit. Oculos ejus caligo pepu-
lit:

lit: menti lux accessit: &, cum in vicino mors erat, vatem egit. Longum esset disserere, per quas rerum difficultates eluctatus Iacobus sit, dum insidias illi tenderet frater, vir haud admodum numinis observans, sed qui progeniem post se reliquit longè nequiores. Atque hîc insignis jam rerum mutatio incessit. Etenim ex Iacobi duodecim filiis ortus est is populus, quem Israëlem appellat sacer spiritus. Itaque cum hætenus identidem alia atque alia familia, sed plerumque una duntaxat, sacrorum religionumque fuisset custos, tandem nunc id decus datum cunctis Israëlitis est; quibus certe solis licet consecrare origines suas, & ad Deum referre authorem. Hæc gens incredibile memoratu est quantis incrementis aucta sit brevi tempore. Sed quæ vita, qui mores fuerint, per quos viros, quibus artibus potentiam adepti sint, abunde in iis dictum est libris, quos de Republica eorum scripsimus. Nunc libet alia persequi. Sanctum populum statim initio longa sterilitas & agrorum ingratitude alias in terras expulit. Sedes illi præbuit Ægyptus, quæ regio mirè segetibus semper exuberat, & Nili sui inundationibus læta nihil cœlo imbribusque

busque debet. Illic dum fuere, per multos annos patriis ritibus eorum & avitis sacris incorruptus honos stetit. Sed tandem, ut nihil perpetuum est, in superstitionem delapsi sunt, quæ jam olim per Aegyptiam gentem fusa, tunc quoque illorum imbecillitatem occupavit. Certè Israëlitis objicitur in capite vicesimo Ezechielis, quod in Aegypto idola & stercoreos deos honoraverint. Nihil illa oratione, quæ ibi extat, luculentius est. At in capite vicesimo & tertio, paulo obscurior sermo est; sed idem tamen dicitur: *Fili hominis, duæ mulieres, unius matris filia, fuerunt, quæ fornicatae sunt in Aegypto. Ibi pressa sunt ubera earum. major Aholiba dicta est, & soror ejus Aholiba. mea, inquam, fuerunt, & filios filiasque pepererunt.* Fictis nominibus Israëlem designat & Iudam. Diu Iudæis idololatriæ adhæsit contagio, quam ab insolenti & ventosa natione traxerant. Etenim quod serpens æneus, quem in paucos dies, & ob aliam causam Moses erexit, thure postea & sacrificiorum libamenti usque ad tempora Hiskiaë cultus sit, id verò totum ab Aegyptiorum profectum vanitate est, qui, ut Marcus Tullius ait, *quamlibet carnificinam prius subierint, quam aspidem aut ibi violent.*
 ipsam

Ips
ba
int
vic

Pe
vo
&
im
re
Be
lu
tia
m
M
qu
ex
fa
m
ri
se
su
ru
in
at
qu
gi
er
e

Ipsum Serapidem draco repræsentabat, eminuitque id animal præcipue inter fercula Isiacæ pompæ, de qua Ovidius in hunc modum loquitur,

Pigraque labatur circum donaria serpens,

Et comes in pompa corniger Apis eat.

Per commodè Apin nobis in mentem vocat Naso, quippe is fuit sanctus bos, & summum numen Aegyptiorum. Eos imitatus Hieroboamus Israëlitarum rex est, aureamque bovis imaginem in Bethel & Dan erexit, uti hac re populum sibi retineret, firmaretque, Aegyptiacæ superstitionis memorem. Quid multa? quotiescunque Iudæi, sprete Mosis lege, animalia quædam, effigiesque venerati sunt, ad Aegyptiorum se exempla composuerunt. Itaque mirari satis nequeo, quid Plutarcho, aliisque maximis autoribus in mentem venerit, cum Iudæos a sinum divinis coluisse honoribus tradiderunt. Futilia hæc sunt & nugatoria. nam nec legibus eorum istud sancitur, quæ adhuc integræ in manibus hominum sunt: & rursus ab Aegyptiis esse ejus rei origo nequit, quoniã profectò nullum animal magis invisum huic genti est. Typhonem enim quendam Osiridis interfectorem omnibus contumeliis mortuum infestabant.

etabant

etabantur : & , quia is fulvo crine fue-
 rat, cunctos asinos , ob similitudinem
 coloris , de saxo præcipites dare, mos
 eorum fuit. Nemo quisquam ruffus
 reperiebatur, qui non publicè ludibrio
 esset. Etiam Busiritas ac Lycopitas ait
 Plutarchus tubis non usos, quod sonus
 earum quiddam clangere asinum
 visus est. Supra omnem festivitatem
 est, quod de Ocho Persarum rege pro-
 dunt. Eum Aegyptii identidem asinum
 appellaverant, incredibilem hoc igno-
 miniam rati. quibus ille, ὁ μὲν τοῦ ὄνου
 ἐστὶν ὑμῶν κατὰ σωχῆσεται ἢ βῆν.
 atqui, inquit, iste asinus vestrum bovem
 comedet. Apin autem designabat. Fal-
 sum est igitur, quod de Iudæis magno
 consensu memorant tot scriptores. Et
 tamen adeò blandita est iis homini-
 bus commenti dulcedo, ut reperti sint,
 qui septimo quoque anno hominem
 peregrinum huic fuisse asino immola-
 tum affirmant. Nos hæc omnia in
 odium sacrae gentis conficta arbitra-
 mur. neque id insolens fuit Romanis
 Græcisque. Ingeniosa est ad mentien-
 dum impietas, & favet ipsa industria
 sua. Sed tempus est ab his facessere. Ad
 Israëlitas redeo, quos in Aegypto sedes
 posuisse jam retuli. Nihil rerum mor-
 talium tam instabile ac fluxum est,
 quàm

quam aliorum quod beneficio tenes. magna enim mobilitate sunt animi hominum. quisquis alterius rebus consulit, suam ipse fortunam habet in consilio. ubi res postulat, fides & pacta posthabentur. Enimvero Ægyptii beneficium suum rati, quod Hebræi in rebus bonis essent, postquam metus jam erat, ne advenæ in partem regni acciti contra omnes valescerent, animum mutavere, &, quos diu benigne persecuti erant, repente velut fatigati destituunt. Placuit eos dura servitute oppressum ire. Hoc factum ea tempestate ait Moses, cum Ioseph & cuncti fratres ejus fato functi essent. Non magni est, quod Rabbini notant: אין לך בכל השבטים שקצר ימים פחות מיוסף ואין לך בכל השבטים שהאריך ימים יותר מלוי וכל זמן שהיה לוי קיים לא נשתעבדו ישרי למצרים ומשמת לוי התחילו המצרים לשעבדם: מכאן אמרו אחר מן האחים שמת ודאגו כל האחים אחר מן החבירה sententia est, *Iosephum minime diu vixisse, diutissime autem Levi. quo extincto, oppressos Israelitas esse. Atque hinc natum esse Hebræorum illud adagium, unius fratris obitu ceteros omnes affligi, & uno socio ablato, in luctu esse totam societatem.* En acumen Judaicum. Equidem ego sic semper existimavi, pleraque Hebræorum adagia

e fue-
inem
, mos
ruffus
librio
as ait
sonus
inum
atem
pro-
num
gno-
β. v.
rovem
Fal-
agno
es. Et
nini-
sint,
nem
ola-
a in
tra-
nis
en-
træ
Ad
des
or-
est,
àm

gia insulsa esse & frigida. Valde lentis maxillis edunt, quibus istæ delicæ sapiunt. Non sunt nauci, si admirabilem vim & felicitatem cogites, quæ in Græcis Latinisque est. Sed hæc præter rem sunt. Quam miseris modis sanctam gentem prophana afflictauerit natio, traditum in iis libris est, quibus Moisaicæ continentur leges. instabant duri operum exactores. in cessantium terga sævitum fustibus est. ibat cælo clamor virorum. Alii lateres condens urbibus coquere: quidam stipulas convectare, pars stercore egerere: postremo, cuncti servilibus officiis intenti ætatem agere. Iudæis in hujus rei memoriam etiam hodie in cœna Paschali puls quædam comeditur, quam peculiari nomine חֵרֶסֶת appellat. Neque profecto alia causa est, cur Iuvenalis Iudæos Romæ semper cophinum scænumque habuisse dicat in suppellectili.

— Cophino scænoque relicto

*Arcanam Iudæa tremens mendicat in
aurem,*

Interpres legum Solymarum, & magna sacerdos

Arboris.

& antea quoque,

*Nunc sacri fontis nemus & delubra lo-
cantur*

Iudæis,

En
sta
tu
qu
ge
he
tal
tul
ex
ro
m
ci
ce
ci
M
cu
sp
de
m

v
p

*Iudais, quorum cophinus fœnumque
supellex.*

Enimvero cophinum fœnumque gestabant, cum quod fiscellis stercora lutumque portaverant in Ægypto, tum quia stipulis fœnoque usi erant ad fingendos lateres. Intererat eorum, per hæc monumenta cunctos docere mortales, quam aspera olim & fœda perculissent. Nemo illa poëtæ verba rectè explanavit, præterquam Philippus Beeroaldus, inter Italos quondam apprimè eruditus vir. Satis gravem testem citavimus, Iuvenalem. Sed tamen procedat etiam alter, cuius sermones haud cinerem quæritant. Venustum est Martialis epigramma in Gelliam; quæ, cum honestissimas condiciones respuisset sæpe, tandem superbiæ pœnas dedit, & Iudæo nupsit, contemptissimo bipedum.

*Dum proavos, atavosque refers, &
nomina magna,*

Dum tibi noster eques sordida conditio est,

*Dum te posse negas, nisi lato, Gellia,
clavo*

Nubere, nupsisti, Gellia, cistifero.

Mendicabulum hominis, Iudæum, vocat cistiferum, qui cum fœno cophinoque perambulabat urbem. Nemo

mo

mo facile magnæ calamitatis obliuiscitur. Manebat alta mente repositum inclemens Ægyptiorum imperium. Cæterum, dixerat Abrahamo Deus fore, uti per quadringentos annos Ægyptiis seruirent Hebræi. quod secus cecidit. consilia enim in melius retulit, haud dubie misertus eorum. Ad hanc rem pertinet quod Chaldæus Targumistes scriptum reliquit: *Abbreviatum est tempus præfinitum propter merita patrum, qui comparati sunt montibus. & deminuit de tempore seruitutis centum & nonaginta annos propter iustitiam matrum, qua comparata sunt collibus.* Habebat ea ætas divinum virum Mosen, cujus auspiciis ex Ægypto evasit populus Hebræus, ingressusque iter longum est per desertissimas solitudines. Non fuit exeundi autor Hierosolymus aliquis aut Iudas; neque conquistum collectumque vulgus, tanquam invisum diis, alias in terras, monitu Hammonis, avexit Borchoris rex: hariolatus est Cornelius Tacitus, atque ii omnes, qui hæc illum docuerunt. Sed nihil mirum est tam falsa prodidisse de Iudæis eos scriptores, qui sacra volumina nunquam inspexere. Odit profanum genus damnatque tenebris Deus: neque passus est profecto, uti sancti populi res cognoscerent

fe
ca
ve
m
sto
ca
di
ris
vi
ci
de
fu
ec
b
el
co
u
m
de
co
et
V
ti
fu

scerent etiam ab ea parte, quæ publica est. Extant apud Flavium Iosephum verba Demetrii: qui, mirante Ptolemaeo, cur Mosaicarum legum nec historici ulli, nec poëtæ meminissent, causam ejus rei contulit in magnitudinem negotii, quam angustia pectoris illorum non caperent. Ad hoc, divinitus pœnas dedisse ait, qui eas sollicitassent, Theopompum atque Theodecten. quippe illum mente, hunc visu esse orbatum. Quod si qui sint inter eos, qui de illis aliquid scripsere, pluribus modis labefactata ab illis veritas est. Nemo illorum quisquam est incorruptam fidem professus. Etenim, ut quædam vera sunt, ita singulis ferme aspersum mendacium est, & quidem malignum. Quocumque oculos conjeceris, tale quiddam deprehendes etiam in præstantissimis authoribus. Vel Iuvenalis, ecce, quam aliena effudit, cum de Iudæorum loqueretur superstitione?

*Romanas autem soliti cõtemnere leges,
Iudaicum ediscunt, & servant, ac metuunt jus,*

*Tradidit arcano quodcumque volumine
Moses:*

*Non monstrare vias, eadem nisi sacra
colenti,*

*Quæsitum ad fontem solos deducere
verpos.*

Vera falsis miscuit, plane uti confusa
res sit. Sane vero non fuit tanta amen-
tia Moses, ut hoc tam barbarum jus
introduceret. Quid fuisset aliud de ho-
mine in ferum animal transire, si non
hoc fuisset? Præclare ab Ennio di-
ctum est,

*Homo, qui erranti comiter monstrat
viam,*

*Quasi lumen de suo lumine accendat,
facit.*

*Nihilo minus ipsi lucet, cum illi accen-
derit.*

Natura ad humanitatem nos forma-
vit. hujus imperio petere & dare jube-
mur quæ posita in communi sunt.
Quidnam est igitur? injurii in Mosem
sunt, qui hoc illi affinxere. Diu post
tempora illius, cœpit hoc esse Iudæo-
rum primo vitium, dein mos quoque:
ut recte Hieronymus dixerit, *peiores esse
eos nunc, quam olim.* Fuit illis hinc ad-
versus omnes gentes hostile odium.
separati epulis, discreti cubilibus, alie-
nigenas, ut purgamentum, vitabant.
in summa mendicitate superbire, Dei
se gentem dicere, patriam religionem
& antiqua nomina jactare, denique
nihil

nihil moderati neque pensi habere. Profecto, insigniter invidos & zelotas oportet fuisse, qui decretum istud Hyrcani & Aristobuli tempore fecere, quod Rabbi Zacuth memorat in libro Iuchasin, ארור מי שילמד לבנו הכמה יוניר, *Maledictus sit, qui filium suum Græcorum instruxerit disciplinis.* Ab eadem malevolentia fuit, quod tantopere indignati sint, legem Mosis fuisse Alexandriae in profanum sermonem conversam, Philadelphi, optimi regis, iussu. dolorem quidem certe suum quotannis solenni jejunio ad VIII Teveth facti sunt. Hæc mera ærugo erat, hic nigræ loliginis succus, qui animos eorum venenaverat. Sed non opus est tantas moles convehere ad refellendum, quod Tacitus falso dixit de Iudæorum exitu ex Ægypto. Faceflat Romanus scriptor, ubi vir divinus loquitur Moses, *ὅτι ὁ Διὸς δέλταιον γὰρ ὁ μῦθος.* quippe is testis est ex Iovis tabulis. Postquam in Arabum deserta ex Ægypto evaserant Israëlitæ, mire illis adfuit semper numinis clementia. Adjunt Rabbini tres fuisse insigni pietate homines, quibus tria maxima beneficia tulit accepta populus Israëli.

מן בזכות משה עמוד ענין בזכות אהרן באר
 בזכות מרים מתה מרים נסתלקה הבאר וחורג
 להן

להן בזכות משה ואהרן מרת אהרן ונסחלק
 עמוד הענן חור להן בזכות משה מרת משה
 נסתלקו שלשתן ולא חזרו שניה שנאמר
 ואכחיו אה שלשת הרועים בירח אחרו
Manna illis contigit ob merita Mosi, co-
lumna nubis propter Aaronem, puitus
propter Miriam. Moriente Miriam, per-
it puteus. sed restitutus est propter Mo-
sem & Aaronem. Obiit Aaron, evanuit-
que columna nubis. reddita tamen est pro-
pter Mosem. At Mose extincto, sublata
sunt simul tria hæc. Scriptum enim extat,
excindam tres pastores mense uno. Verba,
 quæ citantur, Zachariæ sunt. Sequitur
 autem Rabbinicâ interpretationem,
 uti ego opinor, Hieronymus: atque
 insuper causam addit, cur uno mense
 obiisse eos dixerit vates, qui, ubi accu-
 rate rem exigis, potius uno ceciderunt
 anno. Ut ut hæc sunt, præpotens nu-
 minis vis fuit, quæ populum exulem
 & omnium rerum egenum, in asper-
 rimis locis tam diu sustentavit. Quod
 si jam illa intueare, quæ paulo post
 evenerunt, cum Cananzam ingressus
 Israel est; ibi vero, quot res gesta, tot
 miracula occurrunt. maximæ ho-
 stium copiæ parva manu fusæ: per al-
 tissimos fluvios siccis pedibus, velut
 continenti, pervium iter. oppidorum
 mœnia, nullo impellente, subversa.
 Quæ omnia ejusmodi sunt, uti vim
 eludant

elu
 m
 lis
 reg
 Io
 Ca
 hy
 nu
 cu
 Io
 est
 at
 in
 no
 ta
 ra
 tu
 ri
 ne
 qu
 ta
 du
 in
 te
 ge
 co
 pa
 lit
 H
 R
 H

eludant humani ingenii. Illud vero multo maximum est, quod etiam Solis cursum voce sua tardaverit per integrum diem summus populi ductor Iosue. Chaldæus Targumista Cantici Canticorum ait, Iosuen tunc cecinisse hymnum illum, qui ex decem, quos numerant, quintus est. Quid causæ sit, cur Iudæi, autoritate cuiusdam Rabbi Iose permoti, tradiderint hoc factum esse בִּירַח שֶׁל נִיסָן *Kalendus mensis Nisan*, atque in eam diem, præter solitum, incidisse æquinoctium; nos divinare non possumus: nisi quod profecto fatalis delirandi libido subegerit eos miraculi extenuare magnitudinem. Satius fuisset, ad venerabile rei mysterium stupere. Sed tandem habeat finem aliquando hæc dissertatio. Postquam igitur Cananensium potiti Israëlitarum sunt, diu Ecclesia communis fuit duodecim tribuum. nec ante mutatio incescit, quam Salomonis decessus inter dominandi avidos certamen ingens excitasset de regno. Ibi scissus in contraria studia sacer populus est, cum pars hæc Roboamum Salomonis filium, pars illa sequeretur Effraimitam Hieroboamum Nabatho genitum. A Roboamo Iudas & Benjamin stetit: ab Hieroboamo reliquæ decem tribus.